

Stališče NČR DNS in SNS

Novinarsko častno razsodišče, skupni organ Društva novinarjev Slovenije in Sindikata novinarjev Slovenije (v nadaljevanju NČR), v sestavi Gojko Bervar (predsednik), Jernej Rovšek, Anja Gorenc, Katarina Vučko, Davorin Koron, Nina Jerman, Tatjana Pirc (člani), je na seji 29. novembra 2016 v primeru **Marjan Pečnik proti novinarki Štajerskega tednika Evi Milošič**, odločilo, da novinarka ni kršila Kodeksa novinarjev Slovenije.

Primer: Marjan Pečnik proti novinarki Štajerskega tednika Evi Milošič

Pritožnik Marjan Pečnik (v nadaljevanju pritožnik) je v pritožbi z dne 8. 8. 2016 navedel, da je po njegovem mnenju novinarka Eva Milošič (v nadaljevanju novinarka) s člankom »Tržec bogatejši za »turistično atrakcijo« in siromašnejši za potok«, ki je bil objavljen v časopisu Štajerski tednik v petek, 22. julija 2016 (na straneh 4 in 5), kršila 1., 2., 14., 15. in 21. člen Kodeksa novinarjev Slovenije (v nadaljevanju Kodeks). Po pozivu NČR je pritožnik 20. septembra 2016 pritožbo dopolnil z navedbami o domnevnih kršitvah navedenih členov Kodeksa. V povzetku pritožbe so navedene navedbe iz dopolnitve, in sicer le tiste, ki se nanašajo na obravnavani članek. Niso upoštevane navedbe pritožnika o domnevnih kršitvah kodeksa na podlagi korespondence med novinarko in pritožnikom po objavi članka.

Po mnenju pritožnika naj bi novinarka 1. člen¹ Kodeksa kršila z naslednjima navedbama v članku: 1) »Novo HE naj bi na levem bregu Polskave, blizu športnega igrišča Tržec in le nekaj decimetrov od ceste, predvidoma zgradili že prihodnje leto.« in v članku 2) »V šestih dneh je po toku navzgor priplavalo 30 % rib, turbina pa rib ni poškodovala.«. Pritožnik navaja, da je na napake opozoril, vendar jih novinarka ni upoštevala. Glede druge trditve pritožnik navaja, da je v članku omenjena študija pokazala, da so v šestih dneh dolvodno mimo turbine prešle vse ribe, gorvodno mimo turbine pa je prešlo 30 % rib, turbina pa rib ni poškodovala.

Novinarka naj bi 2. člen² Kodeksa kršila s stavkoma »Nova HE z vrtinčasto turbino naj bi tudi bila takšno čudo, da ga bodo z avtobusi hodili gledat ljudje iz vsega sveta,« in »Krajani Tržca torej ne le, da ne bodo ničesar dobili v zameno za svojo izgubo, marveč jo bodo tudi sofinancirali iz lastnega žepa. Dobiček bo pač šel v drugega.«.

¹ 1. člen: Novinar mora preverjati točnost zbranih informacij in se izogibati napakam. Svoje napake — četudi nenamerne — mora priznati in popraviti. V tem primeru NČR lahko presodi, da novinar ni kršil kodeksa.

² 2. člen: Novinar se mora izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev.

Drugi člen Kodeksa naj bi novinarka kršila tudi s tem, ker je v članku, ki poroča o zboru krajanov, navedla tudi izjavo človeka, ki sploh ni domačin, niti ga očitno ta tematika ne zanima, saj ni bil prisoten na zboru. To je izjava Roka Rozmana iz Leeway Collective, Zavoda za promocijo in varovanje vodnih ekosistemov, ki pravi, da verjetno novih objektov sploh ne bi bilo treba graditi. Novinarka je to izjavo vključila zato, ker je usmerjena proti projektu. Pritožnik meni, da ta izjava ni sodila v ta članek in da je bil novinarkin namen nekorektno poročanje.

Novinarka naj bi po mnenju pritožnika kršila **14. člen**³ Kodeksa, ker je snemala zbor krajanov in ni vprašala za dovoljenje in ni na vidno mesto postavila snemalne naprave.

Z besedilom v prispevku: »Krajani Tržca torej ne le, da ne bodo ničesar dobili v zameno za svojo izgubo, marveč jo bodo tudi sofinancirali iz lastnega žepa. Dobiček bo pač šel v drugega.« naj bi novinarka kršila tudi **15.**⁴ in **21.** člen⁵ Kodeksa. Prvega, ker omenjeni stavek ni informacija, ampak komentar, drugega pa, ker naj bi pomenil širjenje sovraštva in nestrpnosti proti zasebnim investitorjem. Pritožnik navaja, da obstajajo številni razpisi EU kot finančna pomoč podjetjem in namen teh razpisov ni polnjenje zasebnih žepov, zato naj bi s tem širila sovraštvo proti investitorjem. Določbo 21. člena kodeksa naj bi novinarka kršila tudi z navedbo, da na predstavitvi investitor ni prevajal pojasnil izumitelja iz nemščine v slovenščino. Pritožnik izraža začudenje, zakaj sta to ugotovili la navzoči novinarki, ne pa tudi drugi prisotni.

Pritožnik je pritožbi priložil kopije članka in elektronske korespondence z novinarko pred in po objavi obravnavanega članka. Priložil je tudi zahtevek za objavo popravka, ki ga je odgovorna urednica zavrnila, ker da nima niti najmanjše zakonske osnove za objavo zahtevka.

Novinarka je na pritožbo odgovorila 7. oktobra 2016.

Odgovorila je na vse navedbe pritožnika ter tudi sama priložila obsežno korespondenco s pritožnikom pred in po objavi članka in kopijo svojega starejšega članka o vodni energiji, v katerem je predstavljen tudi ekolog Rok Rozman. Uvodoma je pojasnila, da njen članek ni bil golo poročanje z zbora krajanov, vanj je vključila tudi druge vsebine in akterje, tako vladne kot nevladne. Navedla je, da sta predstavnik investitorja s svojimi izjavami krajane zavajala in dala nekaj netočnih informacij. Sama se je trudila projekt predstaviti nepristransko in objektivno, z več vidikov, pri čemer je zadevo pojasnila v javnem interesu.

Glede očitka o kršitvi 1. člena Kodeksa je novinarka odgovorila, da je bilo na javni razpravi večkrat povedano, da bo mala HE tik ob cesti, kar je razvidno tudi iz zvočnega posnetka, ki ga je predložila. Podatek je tudi preverjala pri pritožniku pred objavo, ki pa je glede tega ni korigiral. Glede druge

³ 14. člen: Novinar lahko zvočno in slikovno snema ter fotografira le po privolitvi snemane oziroma fotografirane osebe. Privolitev je lahko tudi tiha (če oseba ne nasprotuje). Izjemoma sme novinar snemati, fotografirati brez privolitve, kadar utemeljeno meni, da bo na ta način razkril informacije, ki so v interesu javnosti. Razloge za svojo odločitev mora pojasniti v prispevku.

⁴ 15. člen: Novinar je dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja.

⁵ 21. člen: Spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora so nedopustni. Novinar jih ne sme dopustiti, če pa to ni mogoče, se mora nanje nemudoma odzvati oziroma jih obsoditi.

domnevne netočnosti, v zvezi s podatki o tem, koliko rib gre mimo HE, je podatke dobesedno povzela s spletne strani izumitelja HE, kjer je navedeno, da je gorvodno mimo turbine prešlo 30 % rib. Da po toku navzdol ribe lahko plavajo, pa je logično in vsem predstavljivo, meni novinarka.

V zvezi z očitki o kršitvah 2. člena novinarka odgovarja, da je podnaslov članka o tem, da bodo novo HE z vrtinčasto turbino ljudje hodili gledat z avtobusi, del njenega avtorskega komentarja, ki je vsebinsko in oblikovno ločen od glavnega članka. Stavek, pravi, smiselno povzema izjave investitorja in vodje projekta na zboru krajanov, kar je razvidno iz posnetka. Navaja, da so navedbe o dobičkih in o tem, da krajanji z investicijo ne bodo ničesar dobili, njen komentar ter da navedbe o pridobivanju evropskih sredstev za investitorja ne morejo biti žaljive. Navaja, da v zvezi s tem tudi ni širila sovraštva in nestrpnosti proti zasebnim investitorjem, zato meni, da je tudi očitek o domnevni kršitvi 21. člena v zvezi s tem neutemeljen.

Glede očitka, da je v članku, ki poroča o zboru krajanov, navedla tudi izjavo človeka, ki ni domačin in ga ni bilo na zboru krajanov, novinarka odgovarja, da članek ni bil golo poročanje z zbora krajanov, to je bilo le izhodišče za pripravo tematskega članka. Novinarka meni, da je navedeni sogovornik najbolj kompetentna oseba, ki o izkoriščanju rek in vodotokov največ ve. To naj bi dokazoval tudi njen starejši članek, ki ga je priložila in iz katerega je razvidno strokovno znanje sogovornika. Sicer pa kompetentne sogovornike izbira novinar sam, po svoji najboljši presoji.

Novinarka dodaja, da so na nedosledno prevajanje pojasnil izumitelja opozorili vsaj štirje navzoči na prireditvi, kar je tudi razvidno iz posnetka.

Neutemeljen je po mnenju novinarke tudi očitek o tajnem snemanju na zboru krajanov. Šlo je za javni dogodek, na katerega je bila povabljena. Snemanje javnih dogodkov ni prepovedano, iz posnetka, ki ga je priložila, pa je tudi razvidno, da je bila snemalna naprava med zborom na mizi pred predstavljajci projekta. Tudi pritožnikova pojasnila na kasnejšem pogovoru s pritožnikom je novinarka posnela z njegovim dovoljenjem.

Novinarka je odgovoru priložila še korespondenco s pritožnikom po in pred objavo članka, glede zahteve za popravek ter zvočni in fotografski posnetek z zbora krajanov.

SKLEP: Novinarka ni kršila 1., 2., 14., 15. in 21. člena Kodeksa novinarjev Slovenije.

Obrazložitev: Iz korespondence, ki sta jo priložila pritožnik in novinarka, je razvidno, da sta se dogovorila za predhodni pregled prispevka. Novinarka je 19. julija 2016 poslala »del članka, ki se nanaša na tehnične lastnosti načrtovane HE v Tržcu«. Pritožnik je novinarki odgovoril isti dan in opozoril, da bo MHE od vodotoka oddaljena cca. 10 do 15 m in ne cm; kasneje, dne 21. julija, pa je pritožnik poslal novinarki

dopolnjen članek in predlagal sestanek. Novinarka je naslednji dan, to je bil tudi dan objave članka, odgovorila, da je popravila, kar je bilo narobe in opozorila, da citatov drugih oseb pritožnik ne more spreminjati. Opozorila je tudi, da ima posnetek zboru krajanov, ki ga je še enkrat preverila. Pritožnik, očitno nezadovoljen z objavljenim člankom in (ne)upoštevanjem svojih predlogov ter z nadaljnjo korespondenco z novinarko, je odgovorni urednici Štajerskega tednika predlagal popravek članka, ki ga je urednica zavrnila.

Razsodišče zato uvodoma ugotavlja, da je predmet odločanja NČR lahko le članek, ki je bil objavljen 22. julija. Zato ne more upoštevati pritožnikov navedb, ki se nanašajo na korespondenco z novinarko po objavi članka; prav tako ne odgovora novinarke na te navedbe pritožnika. Razsodišče potrjuje, da novinarka ni bila dolžna upoštevati besedila, ki ga je poslal pritožnik pred objavo, saj ima novinar pravico pripombe upoštevati po svoji presoji. Pri tem pritožnik nikakor ni »neodvisen strokovnjak«, kot se želi prikazati, saj dela kot projektant v interesu investitorja in ima interes investicijo v javnosti prikazati v najboljši luči. Tudi zato novinarka ni bila dolžna upoštevati njegovih predlogov. Razsodišče se tudi ne ukvarja z razlogi za neobjavo popravka, saj je imel pritožnik glede tega možnost uporabiti sodno pot v skladu z Zakonom o medijih.

Pritožnik novinarki očita netočnost in nepreverjanje zbranih informacij glede navedb o oddaljenosti načrtovanega objekta od ceste in glede podatka iz študije o prehodu rib. Glede prve domnevne netočnosti razsodišče ugotavlja, da so na zboru krajanov govorili o oddaljenosti objekta od ceste. Točnega podatka o tej oddaljenosti nima nihče, saj objekt še niti ni umeščen v prostor. Končno natančno oddaljenost bo mogoče izmeriti šele po izgradnji objekta, če in ko bo izdelan. Novinarka je ta podatek preverjala pri pritožniku, ki pa jo je izrecno popravil le pri podatku o načrtovani oddaljenosti objekta od vodotoka. Stavke o prehodnosti rib je novinarka prevzela iz študije, ki je objavljena na spletu in je glede tega posredovala tudi besedilo v nemškem jeziku. Ni pa bila dolžna povzeti vseh podatkov iz študije (tudi podatka o tem, koliko rib gre mimo turbine »dolvodno«). Novinarka lahko podatke smiselno krajša. Zato NČR ne ugotavlja kršitve 1. člena Kodeksa.

Razsodišče ne ugotavlja kršitve 2. člena Kodeksa, saj je trditev o tem, kako naj bi ljudje hodili gledati novo HE, napisala v svojem ločenem komentarju, pri čemer je le bolj slikovito izrazila misli investitorja na zboru, kar potrjuje tudi pritožnik. Očitno neutemeljen je v zvezi s tem tudi očitek o vključitvi mnenja strokovnjaka, ki ni domačin, v članek.

Novinarka je snemala javni dogodek, in to očitno ne prikrito, zato je očitek o kršitvi 14. člena Kodeksa neutemeljen.

Kako je kritični komentar novinarke do investicije in navedbe o slabem prevajanju navedb izumitelja na zboru krajanov pritožnik povezal s spodbujanjem in širjenjem sovraštva in nestrpnosti, razsodišču ni

pojasnil. Očitki so neutemeljeni. Širjenje sovraštva proti investitorjem ni mogoče, saj ne gre za osebno okoliščino. Da prevajanje ni bilo strokovno in dosledno, pa je iz posnetka zbora jasno tudi nepoznavalcu. Razsodišče ugotavlja, da so v tem delu navedbe pritožnika celo žaljive do novinark, prisotnih na zboru krajanov.

Obnova postopka: Postopek, ki je bil zaključen in sta bila po njem izdana razsodba ali stališče NČR, se lahko obnovi na temelju predloga kateregakoli udeleženca v postopku. Udeleženec v postopku lahko zahteva obnovo postopka najpozneje eno leto od dne, ko je izvedel nova dejstva in dokaze, ki lahko vplivajo na spremembo prvotno izrečene razsodbe ali stališča. O predlogu za obnovo postopka odloča NČR, ki mora ugotoviti, ali obstajajo utemeljeni razlogi za obnovo postopka. Ponovni postopek prav tako vodi NČR.

v Ljubljani, 20. decembra 2016

Gojko Bervar, predsednik Novinarskega častnega razsodišča